

Schaktningsövervakning intill gravröse L1953:6545

Arkeologisk undersökning 2022

Törnåkra (L1953:6545), Törnåkra 3:7, Öjasocken, Växjö kommun, Kronobergs län, Småland

Cecilia Ring

Arkeologisk rapport 2022:23

MUSEIARKEOLOGI SYDOST
– en del av Kalmar läns museum

Schaktningsövervakning intill gravröse L1953:6545

Arkeologisk undersökning 2022

Törnåkra (L1953:6545), Törnåkra 3:7, Öjasocken, Växjö kommun, Kronobergs län, Småland

Författare
Copyright
Redaktion
Kartor

Cecilia Ring
Kalmar läns museum 2022
Johan Åstrand, Stefan Siverud
Publicerade i enlighet med tillstånd
507-98-2848 från Lantmäteriverket
Kalmar läns museum
1400-352X

Förlag
ISSN

Abstract

Keywords: Archaeological watching brief, Cairn

On September 7, 2022, Museiarkeologi sydost/Kalmar läns museum conducted an archaeological watching brief during the construction of a new sewage system at the property Törnåkra 3:7,

Öja parish, Växjö Municipality. The diggings were made next to a cairn, probably a Bronze Age grave. No archeological remains were found during the watching brief.

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	9
Topografi och fornlämningsmiljö	10
Syfte och frågeställningar	13
Metod och genomförande	15
Resultat	16
Referenser	18
Tekniska och administrativa uppgifter	19
Bilagor	20

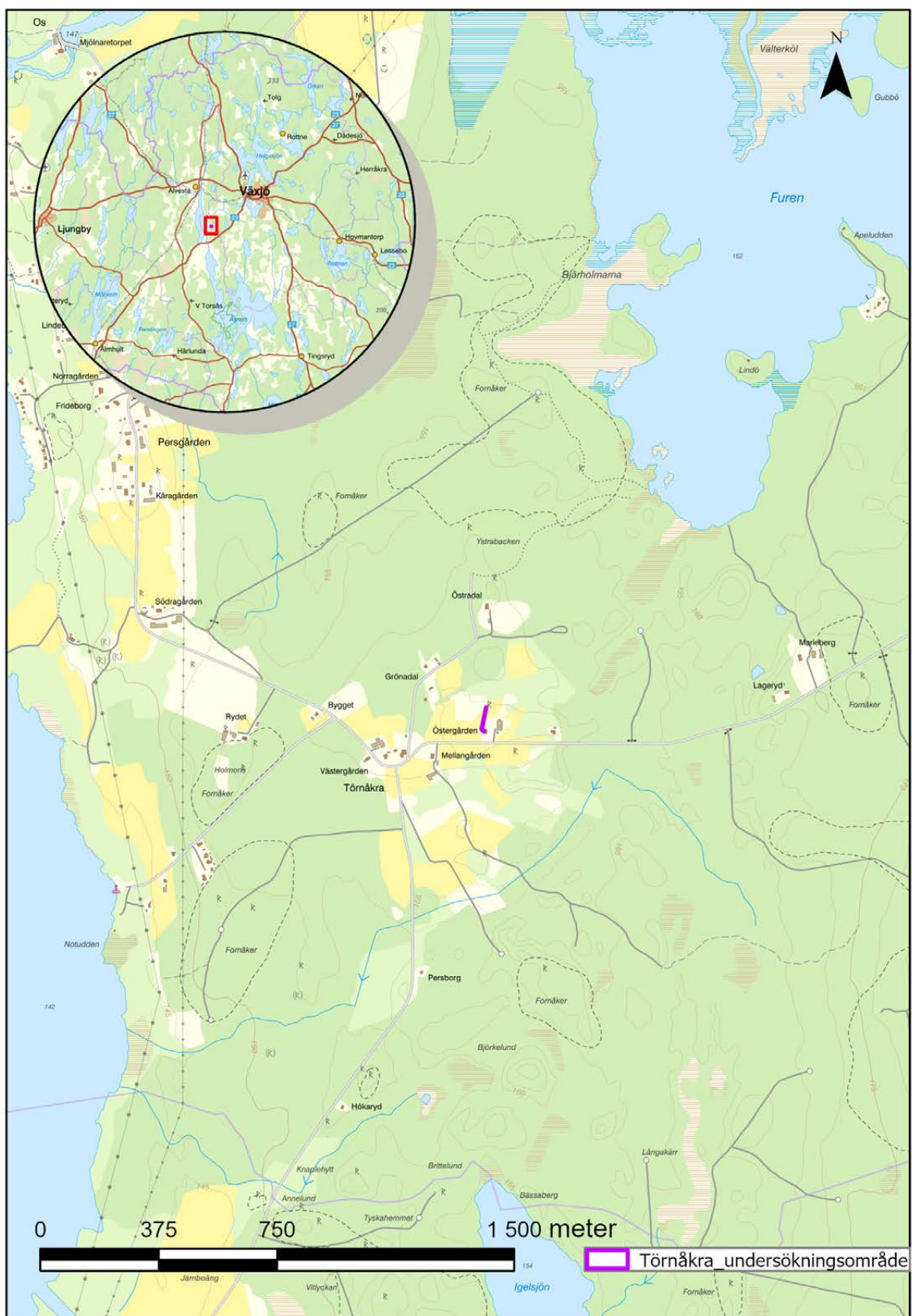

Karta över Kronobergs län med platsen markerad.

Sammanfattning

I samband med nedläggande av ett nytt avloppssystem genomförde Museiarkeologi sydost/Kalmar läns museum en schaktningsövervakning på fastigheten Törnåkra 3:7, Öja socken, Växjö kommun. Ytan för avloppet låg precis intill

ett röse (L1953:6545) Röset är sedan tidigare skadat av en ingrävd källare i dess södra del. Vid den genomförda schaktningsövervakningen hittades inga arkeologiska kontexter eller fynd.

Figur 1. Översiktskarta med undersökningsområdets placering.

Inledning

Museiarkeologi sydost/Kalmar läns museum har med anledning av iordningställandet av ett nytt avlopp intill gravröse L1953:6545 genomfört en schaktningsövervakning inom fastigheten Törnåkra 3:7 (fig. 1). Schaktningsövervakningen genomfördes den 7 september 2022 och omfattade

en yta på cirka 80 m² för nedgrävning av ny ledning samt en yta för infiltration (10 m²). Ett provschakt för infiltrationsbädden hade tidigare grävts utan antikvarisk medverkan. Undersökningen gjordes efter beslut från Länsstyrelsen i Kronobergs län.

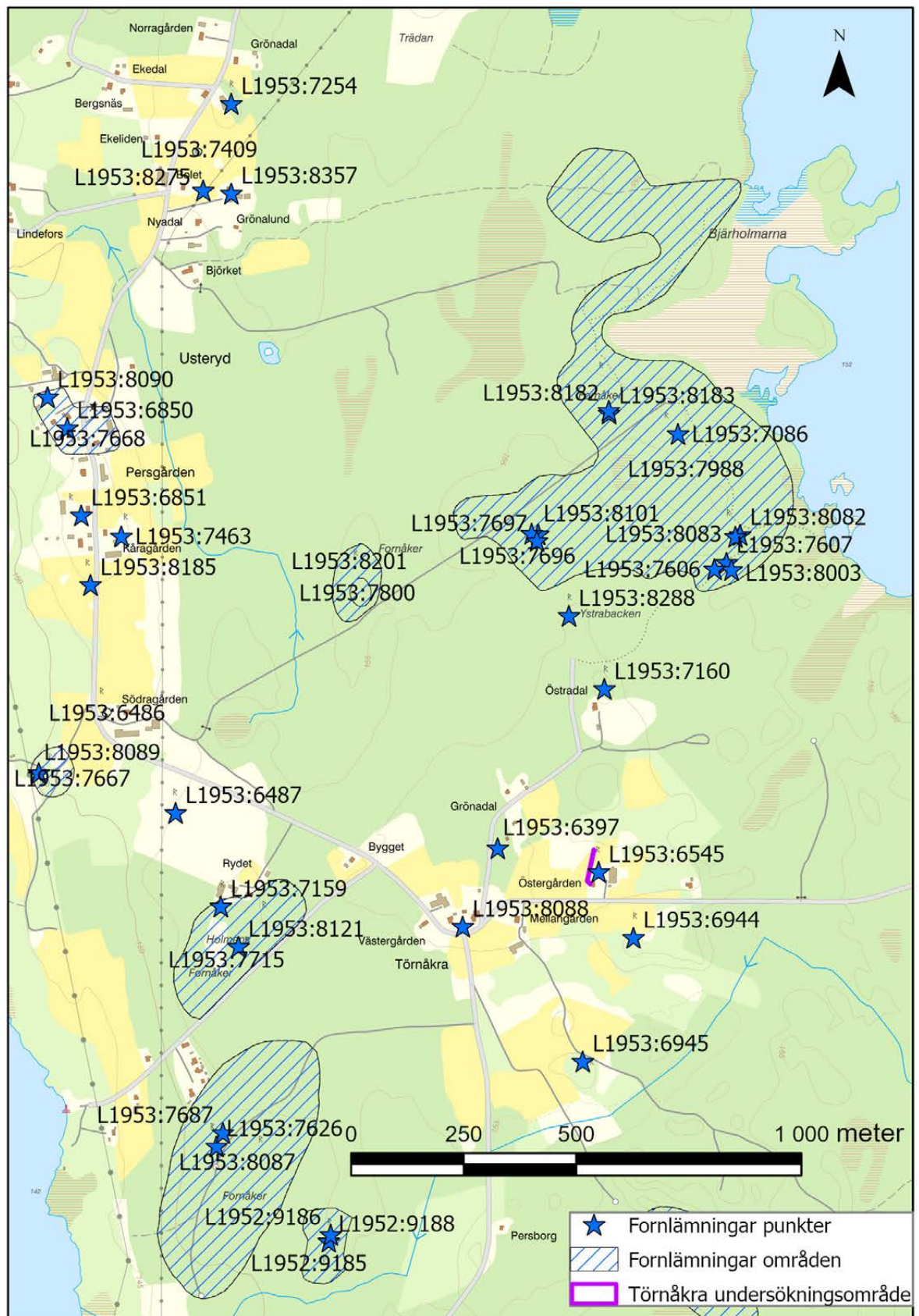
Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet ligger, strax öster om sjön Salen, i den sydvästra delen av Öja socken. Jordbrukslandskapet är småskaligt med åkermarker delvis omgivna av betesmarker och lövskogspartier. Vissa delar av landskapet har ålderdomliga drag med äldre stenbunden åker och äng som i dag är betesvall. Såväl odlingsrösen som störrestensamlingar och stenmurar förekommer. Den agrara bebyggelsen är i huvudsak av 1800-talskaraktär med mangårdsbyggnader i form av parstugor. I norr ligger byarna Gemla och Getaskärv, i söder Usteryd och Törnåkra och däremellan Öja kyrkby, där församlingens första kyrka byggdes (Öja kyrka 150 år, Jubileumsskrift, 2004).

Öja socken ligger i de centrala delarna av Varend, som är en av de mest fornlämningsrika delarna av Småland (Jönsson 2008). Stenåldern representeras främst av hällkistor och bronsåldern av stora rösen. Rösena är ofta mellan 10 och 15 meter i diameter och är placerades så att de skulle vara väl synliga i landskapet (Kjellmark 1932). Det förekommer även hällristningar i form av skålgropar från bronsåldern. I omgivningarna finns det också gravar i form av bl.a. stensättningar t.ex. L1953:7687, en typ av gravar som generellt kan föras till bronsålder–äldre järnålder. I närområdet till Törnåkra finns det stora områden med fossil åkermark registrerat och i skogsmiljöerna

Lämningsnr	Typ	Lämningsnr	Typ	Lämningsnr	Typ
L1953:6397	Textilindustri	L1953:7610	Fossil åker	L1953:8090	Fyndsamling
L1953:6486	Röse	L1953:7626	Hällristning	L1953:8101	Kolningsanläggning
L1953:6487	Stenkammargrav	L1953:7667	Bytomt/gårdstomt	L1953:8121	Hällristning
L1953:6545	Röse	L1953:7668	Bytomt/gårdstomt	L1953:8182	Kolningsanläggning
L1953:6850	Fyndplats	L1953:7687	Stensättning	L1953:8183	Kolningsanläggning
L1953:6851	Röse	L1953:7715	Fossil åker	L1953:8185	Röse
L1953:6944	Röse	L1953:7800	Område med skogsbrukslämningar	L1953:8201	Fossil åker
L1953:6945	Röse	L1953:7988	Fossil åker	L1953:8275	Fyndplats
L1953:7086	Stensättning	L1953:8003	Kolningsanläggning	L1953:8288	Röse
L1953:7159	Röse	L1953:8082	Kolningsanläggning	L1953:8357	Röjningsröse
L1953:7160	Röse	L1953:8083	Röse	L1952:9185	Fossil åker
L1953:7409	Stenkammargrav	L1953:8087	Fossil åker	L1952:9186	Kolningsanläggning
L1953:7463	Röse	L1953:8088	Bytomt/gårdstomt	L1952:9188	Röse
L1953:7606	Kolningsanläggning	L1953:8089	Röse		
L1953:7607	Kolningsanläggning				

Tabell 1. Fornlämningar i närområdet.

finns det lämningar efter koltillverkning från senare tid (fig. 2).

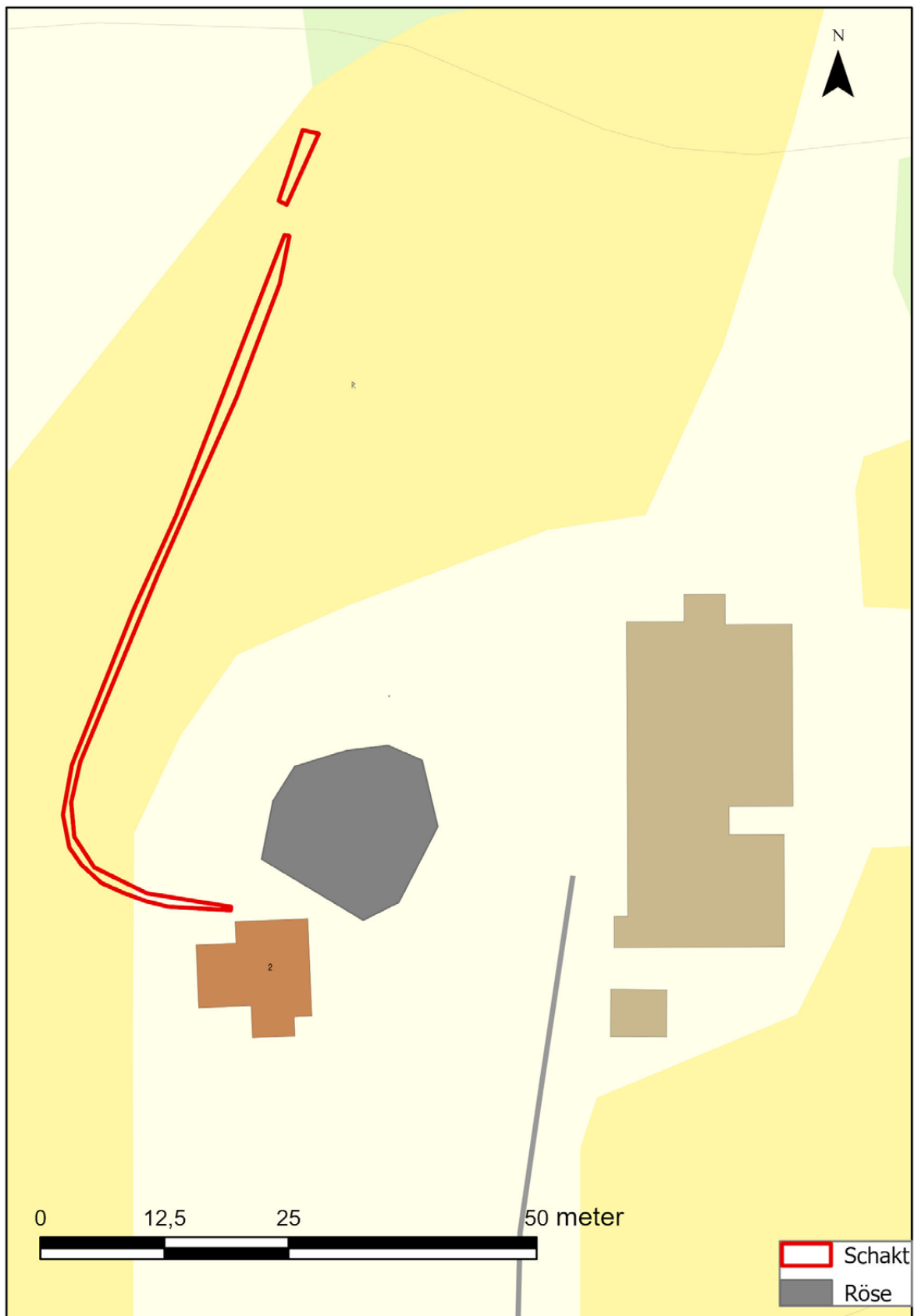
I direkt anslutning till det nu aktuella undersökningsområdet är ett röse (L1953:6545). Röset är ca 20 meter i diameter men är mycket påverkat av senare tids aktiviteter med bland annat en

inbyggd jordkällare och påförd sten. Ungefär 160 meter SSO om röset finns ytterligare ett stort röse (L1953:6944). Strax väster om undersökningsplatsen ligger Törnåkra gamla bytomt. Tomten finns belagd på en laga skifteskarta från 1856 (07-ÖJA-21). Platsen är fortfarande bebyggd.

Syfte och frågeställningar

Syftet med undersökningen var enligt Länsstyrelsens förfrågningsunderlag att undvika att eventuella under mark dolda anläggningar skulle

skadas och att med ett vetenskapligt arbetssätt dokumentera de eventuella anläggningar inom arbetsområdet som inte gick att undvika.

Figur 3. Schaktöversikt.

Metod och genomförande

Undersökningen genomfördes i form av en schaktningsövervakning i samband med nedläggning av ett nytt avlopp. Avloppet som drogs omfattade en avloppsledning från den befintliga brunnen till en ny infiltration. Schakten för avloppet maskingrävdes i tunna skikt från

förnanivå och ner till den opåverkade sandiga och något grusiga moränen (fig. 3). Inmätning gjordes med RTK-GPS i koordinatsystem Sweref99TM. Dokumentation i fält har gjorts digitalt med hjälp av dokumentationssystemet IDA.

Resultat

Vid undersökningen grävdes ett 89 m långt schakt. Det var 0,3–0,7 m brett och mellan 0,8–1,1 meter djupt. Matjordslagret var generellt tunt, 0,2 m tjockt, och den sterila marken bestod av något grusig sand. Schaktet började vid den tidigare

brunnen/pumpen intill huset och gick sedan i en båge ner mot ett lägre parti av terrängen (fig. 4).

Inom det upptagna schaktet hittades inte några spår av arkeologiska kontexter eller fynd.

Figur 4. Foto på schaktet taget från norr.

Tolkning & åtgärdsförslag

Direkt i anslutning till ledningsgrävningen låg ett ca 20 m i diameter stort röse, L1953:6545 (fig.5). Trots ledningsdragningens läge, strax intill det stora röset, påträffades inga arkeologiska kontexter vid schaktningen. Huvuddelen av avloppet låg dock i riktning bort ifrån röset och i en sänka i

relation till det höjdläge som den registrerade lämningen låg på. Resultat visar att inga under mark dolda gravar eller andra lämningar fanns inom den nu uppschaktade ytan. Den upptagna ytan för avloppet har övervakats i sin helhet och inga vidare åtgärder föreslås.

Figur 5. Den inbyggda källaren i gravröset. Foto från väster.

Referenser

Jönsson, Å. 2008. *Fossilt landskap i modern tid, fornlämningsmiljöer i småländsk skogsmark. Steg I – fördelning av fornlämningar i Kronobergs län med fokus på fossil åkermark*. Smålands museums rapport 2008:36.

Kjellmark, Knut, *Värends fornminnen.*, Smålandsposten, Växjö, 1932–1934

Öja Kyrka 150 år: jubileumsskrift, Öja församling, Öja, 2004v

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-40-2021
Kalmar läns museums dnr:	33-159-2022
Projektnummer KLM:	A2249
Uppdragsgivare:	Kim Nyberg, Törnåkra 3:7
Landskap:	Småland
Kommun:	Växjö kommun
Socken:	Öja socken
Fastighet:	Törnåkra 3:7
Fornlämningsnr:	L1953:6545
X koordinat:	6297183, (N)
Y koordinat:	475854 (E)
Latitud:	56 817 874
Longitud:	14 604 454
M ö h:	180 m ö h
Fältarbetstid:	2022-09-07
Antal arbetsdagar:	1 dag
Personal:	Cecilia Ring
Foto, Du-nummer:	Du402_001-004
Fyndnummer:	Inga fynd
Tidsålder:	Bronsålder
Dokumentation:	All dokumentation förvaras på KLM.
Inmätning:	RTK-GPS. Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem SWEREF 99 TM och RH2000.

Bilagor

Bilaga 1. Fotolista digitala bilder.	21
---	----

Bilaga 1. Fotolista digitala bilder

Fotolista digitala bilder

Landskap: Småland
Socken: Öja, Kronoberg
Fastighet: Törnåkra 3:7

Undersökning 2022

DU 402

Nr	Motiv	Från	Datum
1	Schaktes början intill befintlig brunn. Röset med den ingrävda källaren i bakgrunden.	V	2022-09-07
2	Schaktet för infiltrationen var grävd i ett tidigare skede.	N	2022-09-07
3	Schaktet för ledningen.	N	2022-09-07

Du402_004

Du402_001

Du402_002

Du402_003

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

